

የፍትህ ሚኒስቴር

የመብቶች መግለጫ

በቁጥጥር ሰው ለዋለ የሚሰጥ
ከ 13 አመት በላይ ያሉ ታዳጊዎች-መደበኛ ህግ

**ይህ መረጃ ሊረዱት በሚችሉት ቋንቋ ሊሰጡት ይገባል።
ከእርስዎ ፍላጎት ጋር የማይቃረን ከሆነና የህግ ሂደቱ ላይ ተፅዕኖ የማያሳድር ከሆነ የወላጅነት ኃላፊነት የያዙ ሰዎች ተመሳሳይ መረጃ ይሰጣቸዋል።
በህግ ጥላ ስር በሚቆዩበት ጊዜ ሁሉ ይህ ዶክመንት ከእርስዎ ጋር ሊቆይ ይችላል።**

በህግ ጥላ ስር የሚገኙት በእስር ሊያስቀጣ የሚችል ወንጀል ፈፅመዋል ወይም ለመፈፀም ሞክረዋል የሚል አንድ ወይም ከዚያ በላይ ጥርጣሬዎች በመኖራቸው ምክንያት መሆኑ ተነግሮታል።

ፈፅመዋል ተብለው ስለተጠረጠሩበት ወንጀል አይነት፣ ስለተፈጸመበት ቦታ እና ጊዜ፣ እንዲሁም በቁጥጥር ስለዋሉበት ምክንያት የማወቅ መብት አሉት።

ስለነዚህ ነገሮች እስከ 24 ሰዓታት ሊቆይ በሚችለው በቁጥጥር ባሉበት ጊዜ ውስጥ ይነገርዎታል። ይህ ጊዜ ሲያልቅ የተጠረጠሩበት ወንጀል ቢያንስ አንድ አመት የሚያስከስስ ከሆነ አቃቤ ህግ ወይም ጉዳዩን የሚያየው ዳኛ ወይም የታዳጊዎች ፍርድ ቤት ዳኛ በቁጥጥር ስር የሚውሉበትን ጊዜ ለተጨማሪ 24 ሰዓታት ሊያራዝሙ ይችላሉ። ከ 16 አመት በታች ከሆኑ እስሩን ማራዘም የሚችሉው የተጠረጠሩበት ወንጀል 5 አመት ወይም ከዚያ በላይ የሚያስቀጣ ከሆነ ነው። እንደ አስፈላጊነቱ በቪዲዮ ኮንፍረንስም ቢሆን ወደዚህ ፍርድ ቤት ይቀርባሉ።

በህግ ጥላ ስር የሚቆዩበት ጊዜ ሲጠናቀቅ በአቃቤ ህግ ወይም ጉዳዩን በሚመለከተው ዳኛ ወይም በታዳጊዎች ፍርድ ቤት ዳኛ ውሳኔ መሰረት ፍርድ ቤት ሊቀርቡ ወይም ሊለቀቁ ይችላሉ። ፍርድ ቤት የሚቀርቡ ከሆነ በህግ ጥላ ስር የቆዩበት ጊዜ ባለቀ ከ 20 ሰዓታት በማይበልጥ ጊዜ ውስጥ ይቀርባሉ።

በተጨማሪም፤ የሚከተሉት መብቶች እንዳሉት ተነግሮዎታል፡-

ለተወሰኑ ሰዎች ስለሁኔታው ማሳወቅ

ወላጆችዎ ወይም ሞግዚትዎ ወይም በአድራጊነት የሚመለከትዎት ግለሰብ ወይም ድርጅት የታሰሩበትን ሁኔታ፣ ምክንያት፣ ጊዜ እና ቦታ እንዲሁም ስለተጠረጠሩበት ወንጀል ሁኔታ እንዲያውቁ ይደረጋል።

አብሮት ለሚኖር ሰው፣ ወይም ከወላጅዎ ለአንዳቸው፣ ወይም ከወንድሞችዎ ወይም እህቶችዎ አልያም ከሞግዚትዎ ለአንዳቸው በህግ ጥላ ስር ስላሉበት ሁኔታ በስልክ ማሳወቅ ይችላሉ።

ቀጣሪዎንም ማሳወቅ ይችላሉ።

የውጭ ዜጋ ከሆኑ፤ ለሀገርዎ ቆንጽላ ኃላፊዎች ማሳወቅ ይችላሉ።

ከአቅም በላይ የሆኑ ሁኔታዎች ካልኖሩ በስተቀር እነዚህ ጥያቄዎችዎ ባነስዎቸው ከ 3 ሰዓት በማይበልጥ ጊዜ ውስጥ ይስተናገዳሉ።

ሆኖም ግን የማሳወቁ ሂደት መረጃን በመሰብሰብ ወይም በሰው ህይወት፣ ነፃነት ላይ አደጋን የሚፈጥር ከሆነ አቃቤ ህግ ወይም ጉዳዩን የሚመለከተው ዳኛ ወይም የታዳጊዎች ፍርድ ቤት ዳኛ ሊያዘገዩ ወይም ሊያግደው ይችላል። ህጋዊ ተወካይዎን የማሳወቁ ሂደት እስርዎ ከተራዘመ ከ 24 ሰዓት በላይ፤ ካልተራዘመ ደግሞ ከ አስራ ሁለት ሰዓት በላይ ሊራዘም አይችልም።

ከግለሰብ ጋር ስለመገናኘት

በህግ ቁጥጥር ስር እርስዎ እንደዋሉ ከተነገራቸው ሰዎች ከአንዳቸው ጋር በጽሁፍ፣ ስልክ ወይም ፊት ለፊት ለመገናኘት መጠየቅ ይችላሉ።

ጥያቄዎ በቁጥጥር ስር ከዋሉበት ምክንያት ጋር አብሮ የማይሄድ ከሆነ፤ ወይም ወንጀል እንዲፈጸም መንገድ የሚከፍት ከሆነ መርማሪ አፈሰሩ ጥያቄዎን ውድቅ ሊያደርገው ይችላል። የተጠቀሰው አፈሰሩ ወይም እሱ የሚሾመው ግለሰብ የሚያደርጉት ግንኙነት በእርሱ ቁጥጥር ስር፤ እንዲሁም በምን አይነት ሁኔታ እና ለምን ያህል ጊዜ ከ 30 ደቂቃ በማይበልጥ መደረግ እንዳለበት ይወስናል።

በዶክተር ስለመመርመር

ከ 16 አመት በታች ከሆኑ፤ የግድ በዶክተር ይመረመራሉ። እስርዎ ከተራዘመ፤ እንደ አዲስ ይመረመራሉ።

ከ 16 አመት በላይ ከሆኑ፤ በቁጥጥር ከዋሉበት ጊዜ አንስቶ በዶክተር ለመመርመር ጥያቄ ማቅረብ ይችላሉ። በህግ ቁጥጥር ስር የሚውሉበት ጊዜ ከተራዘመ፤ ድጋሜ በዶክተር ለመመርመር ጥያቄ ማንሳት ይችላሉ። እነዚህ ጥያቄዎች በወላጆችዎ፣ ሞግዚትዎ ወይም በአደራ በያዝዎት ግለሰብ ወይም ተቋም ሊቀርቡ ይችላሉ። የህክምና ምርመራ እንዲደረግልዎት ጠበቃዎ ሊጠይቅ ይችላል።

ቃል መስጠት፣ ጥያቄ መመለስ ወይም ዝም ማለት

ማንነትዎን ካረጋገጡ በኋላ፤ ክስዎ በሚካሄድበት ጊዜ የሚከተሉት መብቶች አሉት፡-

- ቃል መስጠት
- ለተጠየቁት ጥያቄ ምላሽ መስጠት
- ወይም ዝም ማለት

ከህጋዊ ወኪልዎ ጋር ስለመቅረብ

ስልጣን ያለው አካል አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው በክስ ሂደትዎም ሆነ በቃል ምልልስ ወቅት የወላጅነት ስልጣን ካለው አካል ጋር አብረው ይቀርባሉ። አስፈላጊ ከሆነ ፍርድ ቤቱ ከሚሾመው አዋቂ ሰው ጋር ወይም እርስዎ ከሚመርጡት ሌላ አዋቂ ጋር አብረው ሊቀርቡ ይችላሉ።

የጠበቃ ድጋፍ ስለማግኘት

በህግ ጥላ ስር ከሆኑበት ቀን አንስቶ የጠበቃ ድጋፍ ማግኘት አለብዎት።

የጠበቃ ምርጫ

በቁጥጥር ስር ከዋሉበት ጊዜ አንስቶ፣ በክስ ሂደትዎ ጊዜ፣ እና በህግ ጥላ ስር የሚቆዩበት ጊዜ በተራዘመበት በማንኛውም ጊዜ ከመረጡት ጠበቃ ድጋፍ መጠየቅ ይችላሉ። ጠበቃ መቅጠር ካልቻሉ ወይም የመረጡት ጠበቃ ሊገኝ የማይችል ከሆነ አቃቤ ህጉ ጉዳዩን የሚመለከተው ዳኛ ወይም የታዳጊዎች ፍርድ ቤት ዳኛ ወዲያውኑ ጠበቃ ተመድቦ እንዲያገኙ መጠየቅ ይችላሉ።

ጠበቃዎ በወላጆችዎ ወይም፣ በሞግዚትዎ ወይም ወይም አደራ በተሰጠው ድርጅት ሊሾምልዎ ይችላል።

የህግ ድጋፍ እና የምላሽ ጊዜ

የውይይቱን ምስጢራዊነት በጠበቀ መልኩ ጠበቃዎ ለ 30 ደቂቃ ሊያገኝዎ ይችላል። በቁጥጥር ስር የሚውሉበት ጊዜ ከተራዘመ፤ ጠበቃዎን በድጋሜ ለማግኘት መጠየቅ ይችላሉ።

በእርስዎ ጥያቄ መሰረት ጠበቃዎ እርስዎ የሚሳተፉባቸውን የክስ ሂደቶች፣ ክርክሮች፣ ምልልሶች ወይም ማንነትን የመለያ ውይይቶች ላይ መሳተፍ ይችላል።

ይህ በሚሆንበት ጊዜ፣ ማንነትዎን ለመለየት ከሚደረጉ ጥያቄ እና መልሶች ውጪ የመጀመሪያ ችሎትዎ ጠበቃዎ ስለ ችሎቱ ከተነገራቸው 2 ሰዓት እስከሚያልፍ ድረስ ጠበቃዎ ባሌሉበት ችሎት አይካሄድም።

ነገር ግን የምርመራው ሁኔታ የሚያስገድድ ከሆነ በአቃቤ ህግ ወይም (ጉዳዩን በሚያየው ዳኛ ወይም በታዳጊዎች ፍርድ ቤት ዳኛ) ፍቃድ የክስ ሂደትዎ ጠበቃዎ ባሌለበት ወዲያውኑ ሊጀምር ይችላል።

ክስ ማንበብ ወይም ክርክር እየተካሄደ ባለበት ጊዜ ጠበቃዎ ከደረሰ፤ ከጠበቃዎ ጋር ይነጋገሩ ዘንድ ሂደቱ እንዲቆምልዎት መጠየቅ ይችላሉ።

ነገር ግን አሳማኝ ምክንያቶች ከኖሩ እና አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ፤ አቃቤ ህግ፣ ጉዳዩ የሚመለከተው ዳኛ ወይም የነጻነት እና እስር ዳኛ ክስዎ በሚነበብበት ጊዜ 12 ሰዓት ለማይበልጥ ጊዜ የጠበቃዎን ድጋፍ እንዳያገኙ ማገድ ይችላል። የተጠረጠሩበት ወንጀል ከአምስት አመት በማያንስ እስራት የሚያስቀጣ ከሆነ እገዳው ሊታደስ ይችላል።

የትርጉም አገልግሎት ስለማግኘት

ፈረንሳይኛ የማይናገሩ ወይም የማይገባዎት ከሆነ ከክፍያ ነጻ በሆነ መልኩ በክስዎ ሂደትም ሆነ ከጠበቃዎ ጋር በሚነጋገሩበት ጊዜ የትርጉም አገልግሎት የማግኘት መብት አሉት።

እስር እንዲቋረጥልዎት ስለማመልከት

በእስር የሚቆዩበት ጊዜ እንዲራዘም ሊወሰን ፍርድ ቤቱ በሚቀመጥበት ጊዜ፤ ጊዜው እንዳይራዘም አቃቤ ህጉን፣ ጉዳዩን የሚመለከተው ዳኛ ወይም የታዳጊዎች ፍርድ ቤት ዳኛ መጠየቅ ይችላሉ።

ከጉዳይዎ ጋር የሚገናኙ የተወሰኑ ነገሮችን የማግኘት መብት

በእርስዎ ወይም በጠበቃዎ ጥያቄ መሰረት እና በህግ ጥላ ስር የሚቆዩበት ጊዜ ከመራዘሙ በፊት የሚከተሉትን መጠየቅ ይችላሉ፡-

- በቁጥጥር ስር መዋልዎን የሚገልፅ መግለጫ
- የመረመርዎ ዶክተር የሰጠው የህክምና ሰርቲፊኬት
- የክስ ሂደት-ጉባኤ

አቃቤ ህጉን ስለማናገር

በቁጥጥር ከዋሉበት ጊዜ አንድ አመት በኋላ መቀበልዎን በሚያረጋግጥ ድብዳቤ ወይም መቀበልዎን ለመዝገብ ቤት በማሳወቅ የክስዎን ፋይል ለማየት አቃቤ ህጉን መጠየቅ ይችላሉ።

የሚስጥራዊነት መብት

የቴክኒክ ችግር ካላጋጠመ በስተቀር የክስ ሂደትዎ በፊልም ይቀረጻል። እነዚህን ቅጂዎች እንዲያስተላልፍ ለማንም አይፈቀድም።

ቅጂዎቹ የሚታዩት በችሎት ጊዜ ሲሆን የክስ ሂደቱን ቃለ ጉባኤም ሆነ እርስዎን ሊያስለይ የሚችል ምንም አይነት ነገር እንዲታተም አይፈቀድም።

